

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Донецького державного університету
управління

ТОМ XVIII

Серія “Економіка”

**Випуск 304 “Проблеми та
перспективи забезпечення
стабільного соціально-
економічного розвитку”**

Маріуполь 2017

УДК 33(08)

Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку». Серія «Економіка». Т. XVIII, вип. 304. – Маріуполь, ДонДУУ, 2017. – 296 с.

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна колегія:

головний редактор – д.держ.упр., проф. Марова С.Ф.;
заступник головного редактора – д.е.н., доц. Балусєва О.В.;

д.е.н., проф., академік НАН України Амоша О.І. (Інститут економіки промисловості НАН України);
д.е.н., проф. Бардась А.В. (Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»);
д.е.н., доц. Бойко Л.М. (Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка);
д.соц.н., проф. Бурєга В.В. (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»);
д.е.н., проф. Дубницький В.І. (Український державний хіміко-технологічний університет);
д.е.н., проф. Дятлова В.В. (Донецький державний університет управління);
д.е.н., проф. Прокопенко О.В. (Сумський державний університет);
д.е.н., проф. Смерічевський С.Ф. (Донецький державний університет управління);
д.е.н., проф. Солоха Д.В. (Київський національний університет культури і мистецтв);
д.е.н., проф. Сохнич А.Я. (Львівський національний аграрний університет Міністерства аграрної політики та продовольства України);
д.держ.упр., проф. Токарева В.І. (Донецький державний університет управління);
д.ю.н., проф., чл.-кор. НАПрН України Устименко В.А. (Інститут економіко-правових досліджень НАН України)

Збірник розрахований на науковців, працівників органів державної влади і органів місцевого самоврядування, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрів і студентів.

Затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 21.12.2015 р. № 1328 як фахове видання з економічних наук.

Адреса редакції: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58.

Телефон: (0629) 38-97-74

Видається за рішенням Вченої ради ДонДУУ.

© Донецький державний
університет управління,
2017

ЗМІСТ:

Дятлова В. В., Муха К. А. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИБОРУ ІНОЗЕМНОГО КОНТРАГЕНТА.....	6
Воронкова О. М. ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КАПІТАЛУ	13
Рєкова Н. Ю. КООРДИНАЦІЯ І КОНТРОЛЬ ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	22
Храпкіна В. В., Сирота Е. О. ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА	32
Тарасенко Д. Л. СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	39
Тарасенко О. Ю., Метеджи В. Є. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	49
Чуприна О. О. ВНУТРІШНЯ ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ: СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ.....	55
Дєліні М. М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ	62
Байрак А. О. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛАБОРАТОРНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ.....	73
Харченко О. С. ДІАГНОСТИКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ І ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	81
Рєкова Н. Ю., Клопов І. О. ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ.....	89
Діденко Н. Г. КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ВНУТРІШНІХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	96
Варганова О. В., Туленінова Д. М. ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	109
Гедз М. Й., Пархоменко Н. М. СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ, ЗАСНОВАНИЙ НА ЕФЕКТИВНОМУ ВИКОРИСТАННІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	118
Дармограй В. І. ВНУТРІШНІ РЕЗЕРВИ СТАБІЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	124
Жилінська Л. О. ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	130
Кучерук Г. Ю., Попова Ю. М. ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕРВІСНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ.....	138
Солоха Д. В., Сапельнікова Н. Л., Комарніцький І. О. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД СТАЛОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	144
Тарасенко О. Ю., Макаренко О. О. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	156
Ващенко В. В. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ РЕКРУТИНГУ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХОЛДИНГУ УКРАЇНИ	162
Безчасний О. У., Тарасова Г. О. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАШИНОБУДУВАННЯ.....	166
Жовковська Т. Т. СИСТЕМНО-РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	172
Котькалова-Литвин І. В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ.....	184

Панасюк В. М. ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	191
Панкова Л. І. ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ	198
Бондар І. С., Солоха Д. В. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ДІЛОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ РЕГІОНУ	206
Дихнич Л.П., Ясинська О. Г. МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ПРИ РОЗРОБЦІ ІМІДЖУ БРЕНДУ	219
Сурай А. С. ПРОБЛЕМА ФОРМАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ В ВИВЧЕННІ ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	227
Яценко О. В., Титаренко Ю. С. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК РУШІЙНОЇ СИЛИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	235
Шостаковська А. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	241
Гончар Л. О. РОЗВИТОК УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ У СФЕРІ ПОСЛУГ: ЕВОЛЮЦІЙНИЙ АСПЕКТ	252
Поплавська Н. В. РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ТА БЕЗПЕРЕРВНОСТІ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ СИТУАЦІЙ	262
Саласв Кянан Гаджі огли ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АЗЕРБАЙДЖАНУ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	277
Корольов П. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ОНОВЛЕННЯМ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	284

CONTENTS:

Dyatlova V., Mukha K. METHODOLOGICAL APPROACH TO THE SELECTION OF FOREIGN CONTRACTOR	6
Voronkova O. UKRAINE STOCK MARKET AS A MECHANISM FOR ATTRACTION OF INVESTMENT CAPITAL	13
Rekova N. COORDINATION AND CONTROL OF ACTIONS TO IMPLEMENT THE FINANCIAL POLICY OF THE STATE	22
Khrapkina V., Syrota E. OPTIMIZATION OF THE LOGIC INTEGRATED SYSTEM OF COMPETITIVE ENVIRONMENT	32
Tarasenko D. SOCIAL RELATIONS: SCIENTIFIC APPROACHES AND METHODOLOGY FOR THE REALIZATION OF THE GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	39
Tarasenko O., Metedzhy V. FEATURES OF FORMATION AND USE OF FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS OF BUSINESS	49
Chupryna O. INTERNAL MIGRATION DISPOSED: STRATEGIC PRIORITIES OF THE GOVERNMENT POLICY	55
Dielini M. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS: SOCIO-ECONOMIC ASPECT	62
Bairak A. ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF LABORATORY MEDICAL SERVICES MARKET	73
Kharchenko A. DIAGNOSTICS OF BASIC INDICATORS AND TRENDS OF DEVELOPMENT OF BRANCHES OF FUEL AND ENERGY COMPLEX OF UKRAINE	81
Rekova N., Klopov I. GEOINFORMATION SYSTEMS IN THE DEVELOPMENT OF RENEWABLE ENERGY	89

Didenko N. CLUSTER APPROACH TO SOLVING THE PROBLEMS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN EUROPEAN COUNTRIES	96
Vartanova E., Tuleninova D. PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE IN THE CONTEXT OF PROVIDING ITS ECONOMIC SAFETY	109
Gedz M., Parkhomenko N. STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE REGION, BASED ON EFFICIENT USE OF RESOURCES POTENTIAL.....	118
Darmograi V. DOMESTIC RESOURCES OF STABILIZATION OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT IN REGION.....	124
Zhilinskaya L. TOOLS MANAGEMENT MANAGEMENT QUALITY MANAGEMENT INDUSTRIAL ENTERPRISES	130
Kucheruk G., Popova Ju. LOGISTIC MAINTENANCE OF SERVICE ON A MOTOR TRANSPORT	138
Solokha D., Sapelnikova N., Komarnytskyi I. STUDY OF THE THEORETICAL ASPECTS OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS FUNCTIONING.....	144
Tarassenko O., Makarenko O. IMPROVEMENT OF THE MECHANISM OF FINANCIAL SUSTAINABILITY MANAGEMENT OF COAL-MINING ENTERPRISE	156
Vashenko V. DIRECTIONS OF PERFECTION OF THE BUSINESS PROCESS OF RECRUITING PERSONNEL AT THE ENTERPRISES OF THE HOLDING OF UKRAINE.....	162
Bezchasnyi O., Tarasova H. PROBLEMS OF ORGANIZATIONAL COMMUNICATIONS IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES	166
Zhovkovskaya T. SYSTEM REFLECTIVE APPROACH TO FORECASTING THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE.....	172
Kotkalova-Lytvyn I. IMPROVEMENT OF ENTERPRISE'S DEVELOPMENT-ORIENTED FINANCIAL MANAGEMENT WITH CONSIDERATION OF STAKEHOLDERS INTERESTS.....	184
Panasjuk V. FINANCING OF SOCIAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT.....	191
Pankova L. INTEGRATION OF THE PRINCIPLES OF CLUSTER POLICY IN THE ACTIVITY OF STATE AND REGIONAL AUTHORITIES.....	198
Bondar I., Solokha D. COURSE CHARACTERISTICS OF THE SUPPLY SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE REGIONAL BUSINESS ENVIRONMENT.....	206
Dyhnych L., Yasynska O. MARKETING COMMUNICATIONS AT DEVELOPMENT IMAGE BRAND	219
Surai A. THE PROBLEM OF FORMALIZATION OF KNOWLEDGE IN THE BUSINESS ENVIRONMENTAL STUDY OF REGIONS OF UKRAINE	227
Yatsenko A., Titarenko Ju. THEORETICAL PRINCIPLES OF THE BUSINESS ENVIRONMENT AS THE ENGINEERING FORCE OF DEVELOPMENT OF REGIONS OF UKRAINE	235
Shostakovsky A. CONCEPTUAL PROVISIONS OF THE FORMATION OF THE SYSTEM OF CONTROL OF QUALITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISE DEVELOPMENT.....	241
Gonchar L. DEVELOPMENT OF MANAGEMENT OF CHANGES IN THE FIELD OF SERVICES: THE EVOLUTIONAL ASPECTS	252
Poplavska N. DEVELOPMENT OF MARKETING COMMUNICATIONS: ENSURING CONTROL AND CONTINUITY IN THE CONTEXT OF APPEAR THE CRISES COMMUNICATIONS SITUATIONS.....	262
Salaev Kyanan Haji oglu ENSURING ECONOMIC SAFETY OF AZERBAIJAN: INFORMATION ASPECT	277
Korolov P. CONCEPTUAL PROVISIONS OF THE RISK-ORIENTED MANAGEMENT OF UPDATING THE STATE OF FIXED ASSETS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES	284

ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

ПАНКОВА Л.І.

к.е.н, доцент кафедри

«Менеджменту та бізнес адміністрування» ЧДГУ

У статті проведено дослідження українських реалій формування кластерної політики з позиції огляду правового поля для створення кластерно-мережових моделей. Визначено, що в Україні було розроблено та впроваджено багато різних заходів для стимулювання розвитку кластерних ініціатив, однак вони не досягли результатів, які очікувалися, оскільки більшість з них несуть декларативний характер. Доведено, що інтеграція принципів кластерної політики в діяльність державних та регіональних органів влади є дієвим механізмом активізації регіональної економіки та дозволяє сформувати безперервний ланцюжок: «ядро кластера - учасники кластера – державні та регіональні органи влади – інноваційний (соціальний, освітній) проект - синергетичний ефект - імідж регіону».

Ключові слова: кластерна політика; кластеризація регіональної економіки; державні та регіональні органи влади.

В статье проведено исследование украинских реалий формирования кластерной политики с позиции обзора правового поля для создания кластерно-сетевых моделей. Определено, что в Украине было разработано и внедрено много различных мероприятий для стимулирования развития кластерных инициатив, однако они не достигли результатов, которые ожидалось, поскольку большинство из них несут декларативный характер. Доказано, что интеграция

принципов кластерной политики в деятельность государственных и региональных органов власти является действенным механизмом активизации региональной экономики и позволяет сформировать непрерывную цепочку «ядро кластера - участники кластера - государственные и региональные органы власти - инновационный (социальный, образовательный) проект - синергетический эффект - имидж региона ».

Ключевые слова: кластерная политика; кластеризация региональной экономики; государственные и региональные органы власти.

The article studies the Ukrainian realities of cluster policy formation from the viewpoint of reviewing the legal field for the creation of cluster-network models. It was determined that many different activities were developed and implemented in Ukraine to stimulate the development of cluster initiatives, but they did not achieve the expected results, since most of them are declarative. It is proved that the integration of the principles of cluster politics into the activities of state and regional authorities is an effective mechanism for activating the regional economy and allows the formation of an uninterrupted chain of "core cluster - cluster members - state and regional authorities - innovative (social, educational) project - synergistic effect - image region ".

Keywords: cluster policy; clusterization of regional economy; state and regional authorities.

Постановка проблеми. Стрімкість, з якою кластери увійшли в економічний простір України, не дала часу для обґрунтування процесів інтеграції принципів кластерної політики в діяльність державних та регіональних органів влади. На практиці це часто призводить до неефективності заходів кластерної політики, непередбачуваної та неочікуваної реакції об'єкта регулювання. Тому формуванню кластерної концепції як

науково і практично перевіреного підходу, має передувати осмислення теоретичних та методичних аспектів інтеграції принципів кластерної політики в діяльність державних та регіональних органів влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним ядром кластеризації стали роботи таких науковців як А. Вебер, А. Маршал, Й.Шумпетер, М.Портер, Дж. Енрайт, та ін. Процеси кластеризації регіональної економіки розглядали у своїх працях українські дослідники О.Крайник [1], Д.Крисанов [2], С.Соколенко [3], Л.Федулова [4], О.Фінагіна [5], Л.Проданова [6], А.Сурай [7], О.Якушев [8] та багато ін. Таким чином, питання кластерів і загалом кластерної політики є дуже актуальним, оскільки саме кластери є ефективним інструментом регіонального розвитку.

Мета статті - дослідити процес інтеграції кластерного підходу в діяльність державних та регіональних органів влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно вважається, що кластери виступають в якості засобу підвищення конкурентоспроможності територій, переходу до виробничих процесів з більшою доданою вартістю, сприяють встановленню конструктивних взаємин між підприємствами, дослідницькими, освітніми, фінансовими установами та органами влади.

Кластерний підхід докорінно змінює зміст регіональної та промислової політики, оскільки зусилля органів влади направляються на розвиток системи взаємовідносин між господарюючими суб'єктами і державними інститутами.

У свою чергу актуальність кластерів для української економіки обумовлена розривом між макро- і мікро- рівнями вітчизняної економічної системи, що виникли внаслідок відмови від галузевого планування, розпаду системи галузевих і міжгалузевих зв'язків, деградації територіально-виробничих комплексів. В результаті сформувався природний попит на мезо-економічні структури як засіб і одночасно цілі нової економічної політики. Однак створити такі структури в умовах ринкової економіки виявилось складно, оскільки автономні суб'єкти економічної діяльності не піддаються директивному централізованому управлінню, і формування кластерів має

відбуватися знизу. Кластери неможливо створити в прямому сенсі цього слова. При всій важливості зовнішнього стимулювання процесів кластеризації, наприклад, у формі державної політики, ключове місце в кожному кластері займає його історія, траєкторія попереднього розвитку, розвиток інституційного та бізнес-середовища і особливості конкретного об'єкта.

Тому важливим аспектом розвитку сучасної економіки є переосмислення ролі державних та регіональних органів влади в процесах кластеризації та інтеграція принципів кластерної політики в їх діяльність.

Дослідження українських реалій формування кластерної політики доцільно провести з позиції огляду правового поля для створення кластерно-мережових моделей (табл.1).

Таблиця 1

Законодавча підтримка процесів кластеризації в Україні
(систематизовано автором на основі [9;10])

Законодавча база кластеризації в Україні	Концептуальні положення
1. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 вересня 2011 р. № 896-р затверджено «План заходів щодо стимулювання міжрегіональної співпраці, кооперації та інтеграції»	Мінекономрозвитку, Мінфін, інші центральні органи виконавчої влади (у 2012 році) повинні розробити нормативно-правову базу з питань: визначення механізму формування між-регіональних кластерів; надання державної підтримки для забезпечення функціонування та розвитку міжрегіональних кластерів.
2. Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI «Про зайнятість населення» [11] в ст. 16	Держава забезпечує реалізацію політики у сфері зайнятості населення шляхом: розвитку сільського аграрного туризму, кластерів народних художніх промислів.
3. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 р. № 691-р	створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності, впровадження інновацій, функціонування інноваційної інфраструктури, ринку інновацій та технологій шляхом: удосконалення правових засад функціонування технологічних парків, створення та забезпечення функціонування технологічних платформ, спрощення процедур утворення інноваційних кластерів, малих інноваційних підприємств на базі вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.
4. Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року, схваленою Розпорядженням Кабінету	Сприяння інноваційній діяльності в усіх перспективних сферах економічної діяльності, створення науково-інноваційно-виробничих кластерів у високотехнологічних галузях на базі комерціалізації власних наукових розробок

Міністрів України від 17 липня 2013 р. № 603-р	з використанням незадіяних виробничих потужностей державних підприємств та галузевих наукових інститутів.
5. Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014– 2024 роки, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 641-р	Надання підтримки інноваційно-орієнтованим суб'єктам малого і середнього підприємництва, в тому числі в результаті розроблення і виконання програм інтеграції суб'єктів малого і середнього підприємництва в національні та міжнародні інноваційні і технологічні кластери; сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; визначення на законодавчому рівні понять «бізнес-центр», «бізнес-інкубатор», «кластеризація», «субконтрактація».
6. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року, затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 548-р	Розвиток портової галузі через створення мережі кластерів шляхом: визначення переліку морських портів і типів кластерів; розширення переліку послуг, що надаються в морських портах; залучення приватних інвестицій для розвитку морських портів
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2013 р. № 234-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на період до 2014 року»	Держінформнауки, Міністерство освіти і науки, Мінекономрозвитку у 2014 року повинні розробити та подати в установленому порядку законо-проекти про визначення інноваційних структур, зокрема технологічних платформ та інноваційних кластерів, засад їх функціонування та особливостей публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері.

Проведене в таблиці 1 дослідження законодавчо-нормативної бази щодо підтримки в Україні кластеризації свідчить, що відсутнє законодавче визначення кластера. На сьогодні розроблені, але не розглянуті та неприйняті до затвердження законодавчі проекти щодо формування засад державної політики у сфері кластеризації, такі як “Концепція створення кластерів в Україні” (2008 р.), “Національна стратегія формування та розвитку транскордонних кластерів” (2009 р.), що уповільнює процеси формування та розвитку вітчизняних кластерів.

Законодавчий огляд підтримки процесів кластеризації дозволяє стверджувати, що в Україні було розроблено та впроваджено багато різних заходів для стимулювання розвитку кластерних ініціатив, однак вони не досягли результатів, які очікувалися, оскільки більшість з них несли декларативний характер. Тому важливим є визначення слабких сторін державного управління та виявити напрямки їх усунення.

В цьому напрямку важливим є визначення основоположного принципу кластерної політики регіонального розвитку. Кластеризація може бузуватись за галузевим або регіональним принципом. Оскільки економіка України базується на промислових та аграрних секторах, тому, для забезпечення позитивної динаміки економічних показників потребує забезпечення виробництва продукції з переважно високою часткою доданої вартості, що може бути досягнуто на основі парадигми розвитку регіон-галузь.

Таким чином, кластеризація регіональної економіки, на думку автора, повинна відбуватись на основі парадигми «регіон-галузь» з урахуванням аспектів:

1. синергії влади та бізнесу в інноваційному розвитку регіону;
2. системної взаємодії учасників кластерних процесів;
3. інтеграції соціального, екологічного та економічного розвитку;
4. територіально-галузевої приналежності;
5. інноваційної спрямованості;
6. інфраструктурної забезпеченості.

Успішність зазначеного процесу можлива лише за умови інтеграції кластерного підходу в діяльність державних та регіональних органів влади, що передбачає визначення основної мети, функцій та завдань їх діяльності щодо реалізації кластерної політики в межах впливу (рис.1).

Так серед основних функцій державної влади є інформаційно-аналітична підтримка кластерної політики, що є першочерговим кроком, спрямованим на формування сприятливих умов для досягнення успіху в ході реалізації кластерної політики.

В рамках даного напрямку повинні бути реалізовані наступні заходи: виявлення та моніторинг та оцінка ефективності кластерних утворень; дослідження бар'єрів і можливостей розвитку кластерів в певних секторах економіки; реалізація спеціалізованих освітніх програм з питань розробки та реалізації кластерної політики; формування бази даних кластерних ініціатив на регіональному рівні.

I. Специфіка кластерної політики органів державної влади

Мета - стимулювання і підтримка створення та реалізації кластерних ініціатив в суб'єктах і утвореннях регіонів України

Функції:

інформаційно-аналітична підтримка реалізації кластерної політики;
розробка загальної стратегії, включаючи мотиви, цілі, завдання та напрямки політики розвитку кластерів;
використання існуючих інструментів і заходів економічної політики для реалізації кластерних ініціатив;
інтеграція принципів кластерної політики в діяльність окремих міністерств і відомств, відповідальних за економічний і соціальний розвиток регіонів України;
конкурсна підтримка комплексних ініціатив з розвитку кластерів на регіональному рівні;
сприяння розвитку міжнародного співробітництва в сфері кластерної політики.

Основні завдання щодо підтримки кластерних ініціатив:

Удосконалення нормативно-правового забезпечення згідно європейських стандартів;
Реформування та залучення адміністративного ресурсу;
Податково-бюджетна та грошово-кредитна підтримка формування та розвитку кластерів;
Формування інвестиційних програм кластеризації регіональної економіки;
Розвиток інноваційної складової кластерних ініціатив.

II. Специфіка кластерної політики органів регіональної влади

Мета регіональної влади в реалізації кластерної політики - забезпечити конкурентоспроможність економіки регіонів, її більш високу продуктивність, зростання реальних доходів і зайнятості жителів регіону.

Функції:

Координація та інформаційно-аналітичне супроводження регіональних кластерних ініціатив;
Формування інститутів і ефективна організація бізнес-середовища для розвитку регіональних кластерів та забезпечення високого рівня їх конкурентоспроможності;
Модернізація об'єктів інфраструктури, які забезпечують сталий розвиток існуючих та стимулювання появи нових кластерних ініціатив;
Формування ефективної системи кадрового забезпечення для потреб регіональних кластерів.

Завдання:

1. Створення кластерів регіональних підприємств;
2. Розробка проектів створення кластерів підприємств різних галузей, продукція яких буде конкурентоспроможна на місцевому, регіональному, національному та глобальному ринках.;
3. Створення привабливих умов для саморозвитку кластерів (розвиток інфраструктури, вищої та професійної освіти, асоціацій підприємців та ін.);
4. Створення соціальних кластерів (для підвищення зайнятості в групах ризику, вирішення соціальних проблем.
5. Створення екологічних кластерів.

Рисунок 1 – Інтеграція кластерного підходу в діяльність державних та регіональних органів влади

На державному рівні повинна бути розроблена і затверджена концепція розвитку кластерної політики, в якій повинні бути прописані мотиви, цілі, завдання та напрямки політики розвитку кластерів.

Слід зауважити, що держава має в своєму арсеналі потужні інструменти економічної політики для реалізації кластерних ініціатив, які доцільно застосовувати у таких напрямках:

розвиток інноваційного потенціалу, що передбачає інвестування у НДДКР, створення наукових і технологічних парків, центрів трансферту технологій, сприяння в комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок;

розвиток людського капіталу;

підтримка бізнес-ініціатив, що передбачає створення бізнес-інкубаторів регіонального та міжрегіонального типів, венчурних фондів, зниження адміністративних бар'єрів.

розвиток інфраструктурної складової кластеризації.

На сьогодні кластерні ініціативи являють собою новий проектно-орієнтований підхід для стимулювання кластерів і є специфічним та потужним інструментом кластерної політики на державному і регіональному рівнях.

Стимулювання створення кластерів в регіонах України на основі парадигми «регіон-галузь» має бути одним з пріоритетних напрямків державної та регіональної політики. У зв'язку з цим доцільно розглянути можливість створення при Уряді координаційного органу з проблем кластерної політики, в складі якого можуть бути представлені керівники державних і регіональних органів влади, органів місцевого самоврядування, бізне-структур, наукових і освітніх установ, громадських організацій. Також спільно з Українською асоціацією з розвитку менеджменту та бізнес освіти (УАРМБО) доцільно розробити систему моніторингу та оцінки ефективності розвитку кластерів на державному і регіональному рівнях; розробити заходи з інформаційного та методичного забезпечення кластерної політики; ввести в навчальні плани вищих навчальних закладів економічного профілю, установ додаткової

професійної освіти і підвищення кваліфікації спеціальні програми з питань розвитку кластерів і реалізації кластерної політики.

Крім того, важливим напрямком реалізації кластерної політики є інтеграція кластерного підходу в державну політику розвитку окремих галузей і секторів економіки, яку реалізують відповідні міністерства і відомства. У зв'язку з цим доцільна інтеграція кластерного підходу в стратегії і програми розвитку окремих галузей (починаючи з реалізації пілотних проектів). Особливої актуальності щодо перспектив кластеризації в українських реаліях набуває сільськогосподарська, енергетична, будівельна галізі. Також необхідна інтеграція кластерного підходу в розвиток інфраструктурних секторів (загальна і професійна освіта, фінансування НДДКР, транспортна інфраструктура, енергетична інфраструктура і ін.).

Реалізація проектів з розвитку окремих кластерів може стати важливим джерелом інформації про можливості та перспективи розвитку бізнесу і зниження рівня адміністративних бар'єрів в окремих секторах та галузях. На цьому шляху важливим напрямком діяльності держаних та регіональних органів влади є формування інститутів і ефективна організація бізнес-середовища для розвитку регіональних кластерно-мережових моделей.

Даний напрямок передбачає стимулювання формування ефективного бізнес-середовища для діяльності учасників регіональних кластерних ініціатив. Повинні бути розроблені інструменти щодо забезпечення умов для розвитку здорової конкуренції і партнерства між учасниками кластеру, де об'єктом їх уваги є кадри, ліцензії, квоти тощо. Серед необхідних заходів досягнення поставленого завдання можна виділити наступні:

- формування регіональних дорожніх карт розвитку приватно-державного партнерства;

- створення сприятливого регіонального податкового режиму, системи пільг учасників кластерно-мережових систем;

- сприяння розвитку та підтримки технопарків, бізнес-інкубаторів регіонального та міжрегіонального типів;

сприяння впровадженню міжнародних стандартів корпоративного управління;

формування та реалізація програм залучення бізнесу в регіональні кластери;

формування центрів трансферу технологій при провідних університетах, науково-дослідних інститутах;

створення фондів інноваційного розвитку;

реалізація програм і проектів трансферу технологій та знань в регіональні кластери;

розвиток регіонального іміджмейкінгу, через механізм балансування та забезпечення системи інтересів влади, населення та бізнесу в існуючому соціально-економічному просторі.

Інтеграція принципів кластерної політики в діяльність державних та регіональних органів влади сприяє іміджевим зрушенням в соціальному та регіональному менеджменті, а також дозволяє сформуванню безперервний ланцюжок: «ядро кластера - учасники кластера – державні та регіональні органи влади– інноваційний (соціальний, освітній) проект - синергетичний ефект - імідж регіону». Тобто державні та регіональні органи влади є не кластеорутворюючим, а стимулюючим та регулюючим механізмом, що сприяє природному формуванню та розвитку кластерно-мережових моделей в соціально-економічній системі територій.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Таким чином, інтеграція принципів кластерної політики в діяльність державних та регіональних органів влади повинна відбуватись через систему заходів щодо формування і підтримання сталої регіональної партнерської мережі в конкурентоспроможних видах діяльності з метою гідного позиціонування на зовнішніх ринках. Це дозволить забезпечити глобальну конкурентоспроможність економіки регіонів України, зростання доходів і зайнятості населення.

Попри це розробка ефективних заходів кластерної політики ускладнюється нечітким характером об'єкта регулювання, нерозвиненістю і неспівставністю використовуваних критеріїв оцінки діяльності, відсутністю адекватних методів прогнозування, що визначає необхідність науково обґрунтованого підходу до розуміння і розвитку кластерів і окреслює коло необхідних подальших наукових досліджень.

Література:

1. Крайник О. Кластери як інструмент економічного розвитку регіону / О. Крайник // Демократичне врядування: науковий вісник. – 2010. – Вип. 5.
2. Крисанов Д. Кластеризація економічної діяльності та обслуговування як інструмент сталого розвитку сільських територій / Д. Крисанов, І. Удова // Економіка України. – 2009. – № 10. – С. 69–75.
3. Соколенко С. Проблеми і перспективи посилення конкурентоспроможності економіки України на основі кластерів / С. Соколенко // Економіст. – 2008. – № 10. – С. 31–35.
4. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової. – К. : Вид-во "Основа", 2005. – 552 с.
5. Фінагіна О.В. Бойко А.І. Плаксюк О.О. Теоретичні засади кластерної економіки: питання балансування та гармонізації економічних інтересів. Трансформаційні перетворення економічних систем: виклики сучасності: монографія [Текст] / за заг. ред. Н. В. Прямухіної. – К.: Кондор-Видавництво, 2017. – 290 с., С. 201-213. 0,57 д.а.
6. Проданова Л. В. Інкубування бізнесу в системі інституцій підтримки і створення сприятливих умов розвитку підприємництва: колективна монографія [Текст] / Проданова Л. В., Панкова Л. І.. Трансформаційні перетворення економічних систем: виклики сучасності: монографія [Текст] / за заг. ред. Н. В. Прямухіної. – К.: Кондор-Видавництво, 2017. – 290 с., С. 201-213. 0,57 д.а.

7. Сурай А.С. Розвиток агропромислових кластерів в Україні: маркетингові технології в умовах трансформаційної економіки / Сурай А.С., Третьак І.Ю / Трансформаційні перетворення регіональної економіки: колективна монографія [Текст] / за заг. ред. Назаренка С. А. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 290 с. – С. 188-202.

8. Якушев О.В. Теоретические основы инновационно-образовательных кластеров в регионе. Актуальные вопросы экономического развития: теория и практика [Электронный ресурс]: сборник научных статей. Вып. 6 / редкол.: О. М. Демиденко (гл. ред.) [и др.]; М-во образования Республики Беларусь, Гомельский гос. ун-т им. Ф. Скорины. – Электрон. текст. дан. (6,11 Мб). – Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2017 – С.423-425. - Режим доступа: <http://www.gsu.by/>

9. Пріоритети інвестиційної політики в контексті модернізації економіки України. Аналітична доповідь. [Електронний Ресурс] / За редакцією к. е. н., с. н. с., заслуженого економіста України Я. А. Жаліла / Національний інститут стратегічних досліджень, К., 2013 Режим доступа: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Invest_polit.indd-c9ae5.pdf;

10. Буткевич О. В. Кластер як об'єкт господарсько-правової політики держави: актуалізація проблеми / О. В. Буткевич // Юрист України. - 2013. - № 4. - С. 43-49. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uy_2013_4_9

11. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>